

RAPPORT FRA NETTUNDERSØKELSE OM MILJØ OG KLIMA

I forbindelse med utarbeiding av ny miljø- og klimaplan har det vært gjennomført flere medvirkningsprosjekter. For å få innspill fra Hamars innbyggere om hvilke miljø- og klimatiltak de kan tenke seg å gjennomføre, ble det utarbeidet en spørreundersøkelse. Totalt har ca 450 personer gitt innspill via denne nettundersøkelsen. Undersøkelsen ble annonsert på Facebook og på Hamar kommunes hjemmeside i en kampanjeperiode på to uker (25. januar til 8. februar 2019). Undersøkelsen er ikke sendt direkte til noen – den er besvart av tilfeldige personer nådd via Facebook og Hamar kommunes nettside. Mange har vist stort engasjement rundt kampanjen og levert lange og kreative svar. Spørsmål og svar er gjengitt nedenfor.

Spørsmål 1- **Hvilke vaner har du endret i en mer miljøvennlig retning de siste 2-3 årene?**

Kildesortering: I spørreundersøkelsen har 72 personer svart at de har blitt bedre på å kildesortere i løpet av de siste 2-3 årene.

Strømsparing: 20 personer svarer at de har blitt mer bevisste på å spare strøm. Flere er opptatt av å skru av lyset når de går ut av rom, skru ned varmen i huset osv.

Mindre bruk av bil: Hele 76 personer har svart at de benytter bilen mindre. Av disse har flere gått over til kollektive transportmidler, tatt i bruk egen kropp (sykling/gåing) og noen har også gått over til elbil fremfor vanlig bil.

Kollektive fremkomstmidler: 54 personer svarer at de har tatt mer i bruk kollektiv trafikk i form av tog og buss.

Sykling/gange: 56 personer svarer at de har tatt i bruk egen kropp, og bruker heller sykkel eller går til jobb/skole/fritidsaktiviteter osv.

Elbil/hybrid bil: 33 personer svarer at de har gått over til elbil/hybridbil. Mange av disse skriver at de passer på å bruke el-/hybridbilen ved langdistansekjøring.

Kaste mindre mat: 56 personer svarer at de har blitt flinkere til å kaste mindre mat. Noen av disse har også tatt i bruk egenkompostering.

Mer bevisst plastbruk: 57 personer har blitt mer fokuserte på mindre bruk av plast. Mindre bruk av plastposer, kjøper matvarer som ikke er pakket i plast (mer fokus på å handle lokale grønnsaker).

Bærenett: 29 personer svarer at de helt har kuttet bruken av plastposer, og gått over til å alltid bringe bærenett til butikken.

Kjøpe mindre: Flere har blitt opptatt av å handle mindre, bruke opp igjen, kjøpe brukt istedenfor nytt. 33 personer svarer at de fokuserer på å handle mindre både mat, klær og møbler.

Gjenbruk: 35 personer svarer at de har blitt mer fokuserte på å levere brukte varer hos brukthandlere, gjenvinningsstasjonen og leverer klær i UFF-konteinere. Av disse har flere også blitt mer opptatte av å kjøpe brukte møbler (og andre ting) istedenfor å kjøpe nytt.

Energisparende produkter: 19 personer svarer at de har tatt i bruk energisparende produkter som varmpumper istedenfor oljefyring, installert solcellepanel, installert sparepærer, sparedusj osv.

Mindre kjøtt: 50 personer svarer at de har kuttet ned på mengden kjøtt per uke. Mange har gått over til å ha ett vegetarmåltid per uke, noen har gått over til å være viltianere, vegetarianere og pescetarianere.

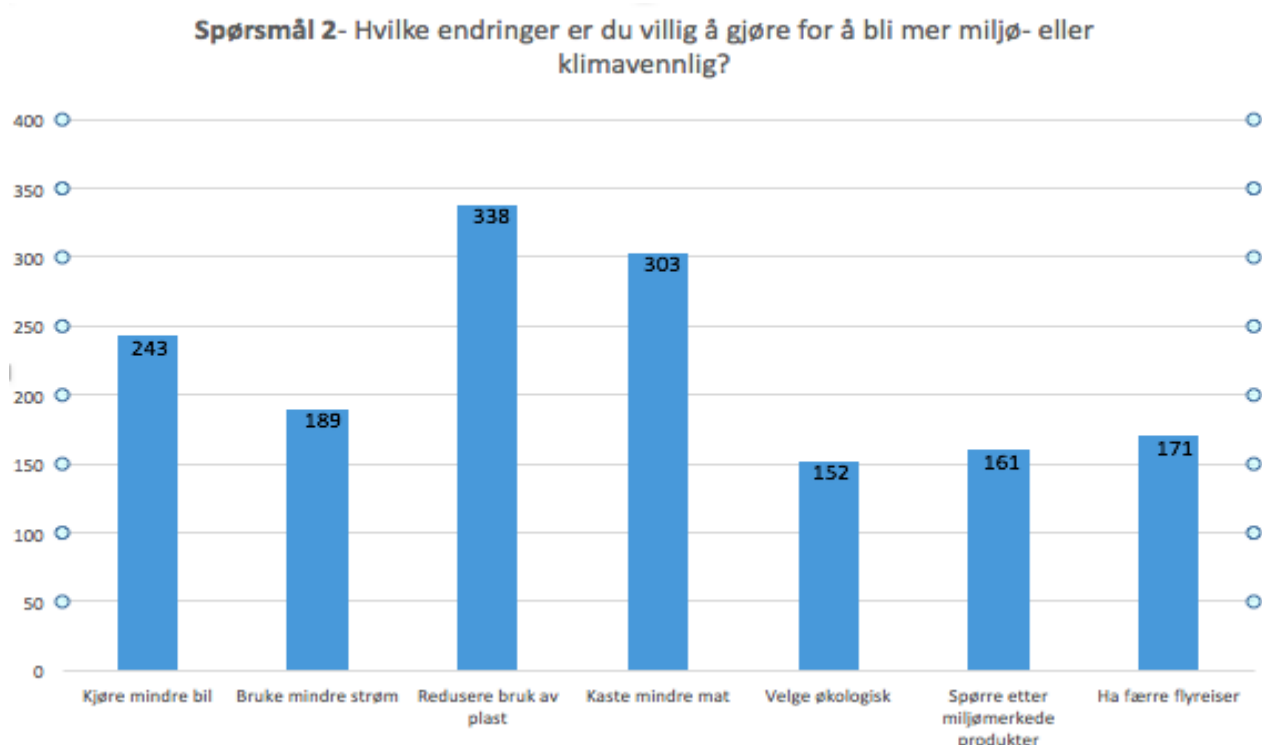
Færre flyreiser: 40 personer svarer at de har kuttet ned på antall flyreiser per år.

Miljømerkede varer: 27 personer har blitt mer oppmerksomme på å kjøpe miljømerkede matvarer, klesmerker og møbler som er produsert på en bærekraftig måte.

Vannforbruk: 7 personer svarer at de har fokusert på å minske bruken av vann.

Engasjement i miljøkampen: 13 personer svarer at de har blitt mer oppmerksomme og bevisste på hva hver enkelt kan gjøre for å minske klimagassutslippene. Noen av disse har engasjert seg i form av medlemskap i NU (Natur og ungdom), noen plukker søppel og andre er opptatte av å bevisstgjøre venner og familie om hva de kan gjøre.

Spørsmål 2- Hvilke endringer er du villig til å gjøre for å bli mer miljø- eller klimavennlig?

På dette flervalgsspørsmålet har respondentene svart følgende:

1. **Kjøre mindre bil:** 243
2. **Bruke mindre strøm:** 189
3. **Redusere bruk av plast:** 338
4. **Kaste mindre mat:** 303
5. **Velge økologisk mat fremfor ikke-økologisk:** 152
6. **Spørre etter miljømerkede produkter:** 161
7. **Ha færre flyreiser:** 171.

Spørsmål 3- Hvilke andre tiltak, utover det som er nevnt ovenfor, vil du gjøre for å bidra til reduksjon av klimagassutslipp?

På dette spørsmålet har respondentene svart både på hva kommunen kan gjøre og på hva de som enkeltpersoner kan gjøre.

Enkeltpersonen	Kommunen
<ul style="list-style-type: none"> - Bruke mer kollektivt - Feriere i eget land ved bruk av kollektiv- trafikk. - Sykle mer - Velge lokale arbeidsgivere. - Shoppe mindre, ikke bli påvirket av moter - Reparere istedenfor å kaste. - Dyrke egne grønnsaker, plukke bær/sopp, jakte/fiske. - Mer fokus på vegetar mat. Mindre rødt kjøtt, alternativt viltkjøtt. - Spise mer plantebasert mat. - Kortreist mat. - Spre kunnskap om klima til både barn og voksne, påvirke hverandre. - Plukke søppel. - Samkjøring. - Legge solcelle på taket. - Bygge økohus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Må sørge for bedre og billigere busstilbud. - El-/hybrid busser/taxier. - Bussholdeplasser i Strandgata slik at bilene ikke blir stående på tomgang. - Sørge for brøyting av sykkelveier og flere sykkelveier. - Bysykler - Sørge for mindre utslipp fra fabrikker - Støtteordninger for solcelleanlegg.

Spørsmål 4- Hva kan Hamar kommune gjøre for å få innbyggerne til å bli mer miljøbevisste?

- Ha bilfrie gater i ulike perioder.
- Gjøre det gratis å levere søppel, slik at man ikke brenner søppel.
- Kommunen må bli bevisste på å bevare det økologiske mangfoldet ved bygging av hus/hytter. Mindre nedbygging av matjord.
- Store gratis parkeringsplasser ved innfartsveger med shuttlebuss inn til sentrum og stativer med elsykler/bysykler.
- Flere el-/hybrid taxier/busser.
- Lettere system for kildesortering
- Gjenvinningsstasjoner nær der folk bor.
- Legge til rette for sykler. «Lage E6 for sykler»
- Gjøre det dyrt å forurense, billig å verne om planeten.
- «Skibusser», buss til Hamar alpint senter, Gåsbu osv.
- Gjøre det lettere for funksjonshemmede med buss, brøytete/grusa fortau osv.
- Ikke gruse hele fortauet, legge til rette for spark.
- Samarbeide med Sirkula og Eidsiva. Komme med strøm/mat sparetips.

- Kurs for sparing av strøm, mat og arrangere matlagingskurs (vegetar). Undervisning for både voksne og barn.
- Konkurranser for sparing av strøm, mindre kasting av mat osv. Mellom enkeltpersoner, mellom skoler, barnehager osv. Viktig med premier.
- Bomveger inne i Hamar sentrum, dyrere å kjøre. Rushavgift.
- Etablere matbutikker på Ingeberg og Hjellum. Ikke måtte kjøre langt for å handle.
- Solcelle på offentlige bygg.
- Fyrtårnprosjekt med privat næringsliv.
- Gå bort fra engangsplast i hele kommunen i samarbeid med butikker og serveringssteder.
- Miljøpris til bedrifter/enkeltpersoner som har bidratt til å redusere utslipp.
- Tryggere sykkelparkeringer. Lage «sykkelhus».
- «Hamar, miljøbyen ved Mjøsa» «sykkelby». Leve opp til kallenavnene.
- Beholde fordeler for elbil. Skru ned priser/gratis elbilparkering.
- Legg sykehuset til en by der det bor mennesker, ikke legg opp til bilkjøring.
- Lage en webside/app med oversikt over Hamar kommunes klimagassutslipp, hvor mange biler/ sykler som har passert ulike punkter, hvor mye fjernvarme/strøm som er i bruk, busstider/ togtider.
- Lage: «Hamar kommunes 10 klimavettregler»- få folk engasjerte. «Gulrot til vinner»
- Flere grønne arealer i sentrum.
- Forby fritidsbåter i strandlinjen. Legg opp for robåter, kajakk og kano.
- Ikke bygge ned matjord.
- Lag mathall der det selges varer som butikker og restauranter vil kaste.
- Gratis busskort til alle elever. Godt busstilbud i nærliggende bygder.
- Flere søppelkasser plassert rundt i sentrum.
- Arrangere en «GÅ-dag». Alle oppfordres til å gå til jobb.
- Kjøttfrie dager i alle kommunale tjenester. Sykehus, hjemme-helsetjenesten, sykehjem osv.
- Felles fyrverkeri på nyttårsaften. Unngå mye søppel.
- Gi ut mer informasjon, holde mere foredrag osv om miljø og hvilke tiltak man kan gjøre.
- Utstyrskasse. Sykler/klær/barnevogner/pulk/bæremeis osv. Alle kan donere og låne ting fra utstyrskassen. Sjekk ut Sel kommunes utstyrskasse.
- Billigere parkering for pendlere, så det ikke lønner seg å kjøre til Stange.
- Kampanjeskilt/plakater på busser, bygninger, skoler. «Hvordan kan DU spare miljøet i dag?»
- Miljøgate/ gågate.
- Bygg et senter rundt/over gågata, skap liv i sentrum. Legg ned CC og Maxi. Legg jernbanestasjonen til CC og gjør CC om til sykehus.

Hele 63 personer svarer at de ønsker å bli bedre til å benytte seg av kollektiv transport, men for at folk skal kunne bruke mer kollektivt enn bil må tilbudene bli billigere og bedre. Dette gjelder både tog og buss. Busstilbudet kan ikke bare fungere inne i byen, men også i de nærliggende bygdene. 9 av respondentene ønsker at alt av kollektivtrafikk skal gå over til å bruke strøm. Slik som el-/hybridbusser og el-/hybrid taxier. I tillegg er det 5 respondenter som ønsker utbygning av bussholdeplasser i Strandgata slik at det ikke blir stående køer i rushtiden. «Skibusser» har også kommet som et forslag slik at man kan ta buss helt frem til skiløypene. 3 personer ønsker også å feriere i eget land ved bruk av kollektiv transport, dermed må all kollektiv transport samkjøres. Flere av respondentene ønsker 15 minutters avganger og nattavganger for de som jobber nattevakter og de som skal hjem fra byen. Det har også kommet inn et ønske om at kommunen

skal legge mer til rette for fysisk utviklingshemmede. Gjør det lettere å bruke bussen, lettere å gå på fortau (grusing og brøyting). Gratis busskort til ALLE elever vil også minske bilkjøring til barne-/ungdom- og videregående skoler. Det har også kommet et forslag om å senke parkeringsavgiften for pendlerne slik at det ikke lønner seg å kjøre til Stange for så å ta toget derfra.

67 av respondentene har svart at de vil bruke sykkel til jobb, skole og aktiviteter. Det flere kommenterer er at de vil ha et bedre tilrettelagt, trygt og opplyst sykkelvegsystem. Gjør det trygt for elever å ferdes alene langs sykkelvegene. Ikke for mange skumle veikryss og fortauskanter. For at det skal bli enda lettere å bruke sykkel er det 9 stykker som stemmer for tryggere sykkelparkeringer, som for eksempel «Sykkelhus». 10 respondenter ønsker også at sykkelvegene skal brøytes godt slik at sykkelene skal kunne tas i bruk på vinteren også. 12 stykker ønsker stativ med kommunale bysykler som kan leies slik at man kan sykle rundt i byen. 5 respondenter ønsker også at Hamar kommune skal ha støtteordninger for el-sykkel. Kanskje det er mulig i samarbeid med en sportsbutikk. Leie sykkel i noen år og så kunne kjøpe den ut for en litt rimeligere pris. Legg bedre til rette for sykler slik at Hamar kommune kan leve opp til navnene; «Hamar, miljøbyen ved Mjøsa» og «Sykkelbyen Hamar». 3 respondenter skriver også at de vil velge lokale arbeidsgivere slik at de unngår pendling.

51 av deltakerne i spørreundersøkelsen svarer at de prøver å bli mer bevisste på forbruket sitt. De prøver å shoppe mindre, eventuelt kjøpe mer brukt. 17 svarer også at de heller vil reparere enn å kaste og kjøpe nytt. 5 personer ønsker at kommunen skal opprette en «Utstyrsbank» hvor alle kan gi og låne utstyr de skulle trenge, slikt som bæremeiser, barnevogner, ski, skøyter osv. (Sel kommune har gjennomført dette og har skrevet om dette på sine hjemmesider.)

9 personer skriver at de dyrker egne grønnsaker, plukker egne bær/sopp og drar ut på jakt. 28 personer skriver at de prøver å begrense mengden rødt kjøtt. Noen har blitt vegetarianere, andre spiser kjøtt noen få ganger i uka, noen har en kjøttfri dag, noen har blitt pescetarianere og noen viltianere. 2 skriver at de fokuserer på å spise mer plantebasert mat. 3 respondenter skriver at de kunne tenke seg kjøttfrie dager i alle kommunale tjenester som på sykehus, i hjemmetjenesten, kantiner osv. 21 personer skriver at de velger kortreist mat fremfor det de kan handle i butikker. Dermed slipper de all plastemballasen og de velger et mer klimavennlig alternativ.

9 personer skriver at de ønsker å spre mer informasjon om klima til familie, venner og barn. Flere har kommet med forslag til hvordan Hamar kommune kan gjøre befolkningen mer miljøbevisste. Et forslag er at Hamar Kommune kan samarbeide med Sirkula og Eidsiva og komme med ulike sparetips. Dette kan gjøres om til kampanjer som kan reklameres med gjennom plakater som henger på busser, tog, kino, skoler og hos ulike kommunale etater. For eksempel «Hva kan DU gjøre for å spare miljøet I DAG?». Et annet forslag er å arrangere kurs og foredrag om hvordan enkeltpersoner kan spare strøm, lage mer vegetariansk mat osv på skoler, barnehager (både for barn, foreldre og ansatte). Åpne kurs for alle Hamars innbyggere. Hamar kommune kan også arrangere konkurranser mellom enkeltpersoner, nabolag, barnehager, skoler osv for å se for eksempel hvem som er best til å kildesortere. Gi premier for å lokke personer/bedrifter/barnehager/skoler til å delta. Et forslag er å lage en webside/app med oversikt over hele Hamars klimagass utslipp til en hver tid. Hvor mange biler/sykler som er ute å kjører, fjernvarme/strøm som brukes til enhver tid, hvor mye vann som har blitt brukt, og informasjon om tider på all kollektiv transport. Det har også kommet et forslag om å lage «Hamars 10 klimavett regler». Dette vil få folk oppmerksomme og engasjerte. Kanskje dette også kan være en konkurranse, hvem som klarer å følge opp reglene mest mulig. Flere ønsker at kommunen arrangerer ulike dager som for eksempel; «GÅ-dag», «La-bilen-stå-dag», «Strandrydde-dag» osv. 5 respondenter sier at de vil bli flinkere til å plukke søppel når de er ute, dette kan også brukes som en konkurranse. Et annet tiltak som flere ønsker seg er å installere solcellepanel på alle offentlige bygg. Dette er det også 9 respondenter som skriver at de vil ha hjemme, og ønsker derfor støtte fra kommunen. Det er også et ønske at Hamar kommune gjennomfører et fyrtårn

prosjekt med næringslivet. For å gjøre dette mer attraktivt kan det gis ut en miljøpris til bedrifter som har bidratt til å redusere store mengder klimagassutslipp. Hele 73 personer er interessert i at Hamar kommune arrangerer disse ulike tiltakene.

2 av respondentene mener at fabrikkene er de som kan utgjøre en stor forskjell. Derfor ønsker de at det skal innføres restriksjoner som gjør det dyrt å forurense og billig å være miljøvennlig. Et annet tiltak er, som nevnt over, at bedriftene jobber for å vinne en miljøpris.

8 av respondentene ønsker et lettere system for kildesortering. Kanskje Sirkula og Hamar kommune kan lage en kampanje som gjør det lettere å forstå hva som skal i hvilke søppelkasser. En person ønsker at det skal bli gratis å levere søppel, slik at man ikke brenner det. 15 personer synes at man skal gå bort fra engangspåst i hele kommunen i samarbeid med butikker og serveringssteder. For å kutte ned på matavfall har det kommet et forslag om å lage en mathall. I denne mathallen kan det samles sammen varer som går ut på dato osv fra matvarebutikker og ulike serveringssteder. Det har også kommet inn et forslag om felles fyrverkeri for å unngå store mengder søppel. 11 respondenter ønsker også flere søppelkasser med kildesortering som blir plassert rundt om i sentrum.

24 respondenter sier at de nylig har gått over til Elbil eller ved neste bilkjøp vil velge el-bil. Flere ønsker derfor utbygning av flere ladestasjoner og 7 av respondentene ønsker å beholde fordelene til elbilkjørere. De ønsker også billigere eller gratis parkering i kommunale parkeringshus og på kommunale parkeringsplasser.

14 respondenter sier at de ønsker bomveger inne i Hamar sentrum slik at det blir dyrere å kjøre og eventuelt innføre en rushavgift. 3 respondenter ønsker også at det skal bygges store gratis parkeringsplasser ved de store innfartsvegene med shuttlebusser inn til sentrum. 4 personer vil at kommunen skal innføre bilfritt sentrum i ulike perioder. 11 respondenter skriver at de vil bli bedre til å samkjøre.

3 personer skriver at de vil bygge økohus for å kutte ned på mengden strøm. 5 personer ønsker støtteordninger for solcelleanlegg. 4 respondenter ønsker flere grøntarealer rundt om i sentrum og i kommunen. En person ønsker at halve gangfeltet ikke skal være gruset slik at det går an å bruke spark i sentrum. Det har også kommet et ønske om å etablere matbutikk på Ingeberg og på Hjellum slik at de som bor der ikke må kjøre så langt til nærmeste matbutikk. En respondent ønsker også at det skal være forbud mot fritidsbåter i strandlinjen, legg heller opp for robåter, kajakk og kano.